

Motion till riksdagen 2021/22:2792

av Mikael Oscarsson (KD)

Kommuners medverkan till ofrivillig bosättning i en annan kommun

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder som regeringen behöver vidta med anledning av Statskontorets rapport och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett flexibelt etableringsprogram, mellan ett och fem år för nyanlända personer, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att en kommun uppmanar socialt utsatta att flytta trots att de inte vill, eller ställer krav på en flytt som villkor för ekonomiskt stöd, kallas för social dumpning. Detta sätt att agera har blivit allt vanligare i Sverige de senaste åren. Enligt en kartläggning som Statskontoret gjort svarade 63 procent av de 191 kommuner som deltog att de tagit emot nya invånare som har fått hjälp av sin tidigare hemkommun att flytta.

I de flesta fall är det små kommuner i glesbygd som drabbas. Exempel på kommuner som drabbats är Kramfors, Finspång, Tierp och Heby.

I UNT den 29 november 2020 säger Jenny Johnsson, enhetschef på Individ- och familjeomsorgen för vuxna i Heby kommun: ”I storstadskommunerna ser vi ofta att nyanlända personer får tillfälliga bostadskontrakt under etableringstiden i Sverige. När de kontrakten sedan går ut har vi märkt att det är väldigt många som har fått hjälp att söka sig till Heby.”

Enligt Statskontoret är det vanligt att utsatta uppmanas att flytta från rika kommuner med bostadsbrist till fattiga kommuner med överskott av bostäder. De konstaterar att det vanligaste är att den kommun som tar emot nya invånare som har behov av ekonomisk hjälp har låga skatteinkomster och hög arbetslöshet.

Enligt utredningen är det fyra grupper som utsätts för så kallad aktiv medverkan, nämligen nyanlända, personer med missbruk eller andra sociala problem, strukturellt hemlösa och personer i behov av skyddat boende.

De bostäder som de nyinflyttade får genom aktiv medverkan är ofta belägna utanför tätorten, med sämre kommunikationer och längre till skola och annan samhällsservice. Möjligheten att få ett arbete är också ofta begränsad. Detta leder till sämre möjligheter att etablera sig i samhället, konstaterar Statskontoret.

Flera kommunföreträdare förklarar att barnen riskerar att bli de stora förlorarna genom de upprepade flyttar som aktiv medverkan kan innebära, bland annat då upprepade skolbyten försämrar till exempel skolprestationerna.

Den viktigaste faktorn bakom aktiv medverkan är bostadsbristen i många kommuner, men enligt Statskontoret kan det "även finnas ekonomiska motiv bakom", även om det är "tveksamt om någon kommun öppet skulle erkänna detta".

Statskontoret föreslår nu att Socialstyrelsen får i uppdrag att tydliggöra för kommunerna att de inte har rätt att ställa som krav för fortsatt försörjningsstöd att berörda personer söker bostad utanför den egna kommunen, eftersom detta strider mot socialtjänstlagen. Man föreslår att länsstyrelserna får i uppdrag att verka för samarbete mellan kommuner i respektive län för att motverka social dumpning. Statskontoret föreslår vidare att regeringen inför lättnader i sekretessbestämmelserna.

För ett växande antal kommuner är det nu angeläget att dessa åtgärder snabbt kommer på plats.

Sedan säger Statskontoret att dessa förslag inte räcker till. Det behövs mer. Här har Kristdemokraterna ett förslag. De första två åren är den etableringsperiod där staten betalar när man är nyanländ. Men vi vet ju alla att det är väldigt olika. Det finns analfabeter som kommer till Sverige, och så finns det de som kommer med fem års universitetsutbildning. Vårt förslag är att ha ett flexibelt etableringsprogram på mellan ett och fem år, och att programmet ska göras obligatoriskt för alla de första två åren. I det fall den nyanlände uppnår egenförsörjning eller uppvisar adekvata kunskaper i svenska språket inom denna tvåårsperiod omfattas denne inte längre av detta krav. Nyanlända som efter två år fortsatt bedöms behöva insatser ska få förlängt program och med det också tvingas fortsätta sin utbildning för att bli anställningsbara i upp till sammantaget fem år. Gör man en bedömning att programmet ska fortsätta behöver inte kommunen köra iväg dessa personer till en annan kommun. En förlängning av programmet utgör en avlastning för kommunen, eftersom statens ansvar, inte minst ekonomiskt, förlängs för den grupp som inte är matchningsbar. Om den enskilde väljer att flytta och bryta mot avtalet förlorar man också rätten till det stöd man annars har.

Ett flexibelt etableringsprogram mellan ett och fem år för nyanlända är rimlig tid att genomgå sfi och lära sig svenska och samhällskunskap.

Det är ju staten som bestämmer hur många som kommer till Sverige, och det skiljer sig mycket mellan dem som kommer. Då är det rimligt att man gör detta flexibelt och att staten tar ett ansvar. Annars hamnar det i knät på kommuner som redan har det tufft ekonomiskt. Problem dumpas, och det blir inte bra.

Som jag var inne på är det också i många fall barn och barnfamiljer som drabbas. Och så har vi dessa sekretessregler som gör att det inte överlappar. När en kommun vet om problemen får inte nästa kommun reda på dem. Så här kan vi inte ha det! Sverige är ett land med en och samma lagstiftning. Vi har ett ansvar.

Mikael Oscarsson (KD)